

‘De maatschappelijke impact van COVID-19’

Actualiteitencollege – 8 maart 10:00-11:30

COVID-19 en sociale cohesie & polarisatie

(EUR)

Actualiteitencollege
Kennisplatform Utrecht Sociaal
8 maart 2021

Maatschappelijke impact COVID-19

<https://www.impactcorona.nl/>

BERICHTEN UIT EEN STILLE STAD

De maatschappelijke impact van COVID-19 in Den Haag

Maatschappelijke impact COVID-19

1. Maatschappelijke impact COVID-19:
sociale ongelijkheid & sociale cohesie
2. Vijf aspecten van sociale cohesie
3. Toenemende polarisatie?

Maatschappelijke impact COVID-19 in Rotterdam, Den Haag, A'dam en Nederland

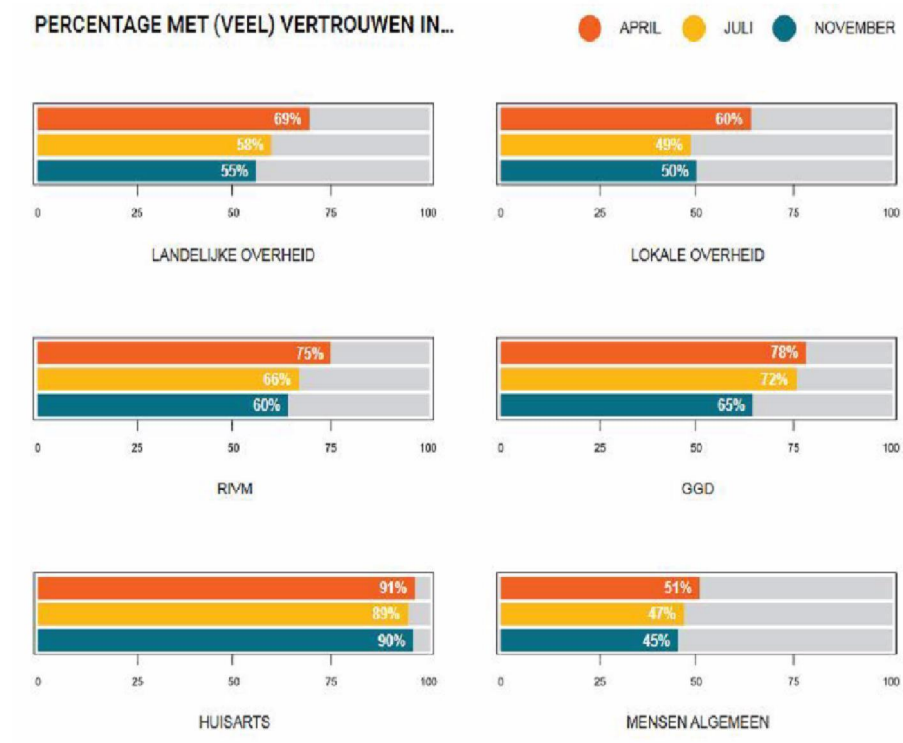
- Drie metingen: april, juli en november 2020
- Aantal respondenten Nederland: 6.601 (april), 20.462 (juli), 25.185 (november), vierde meting in maart 2021
- Aantal respondenten in Rotterdam: 1.437 (april), 1.646 (juli), 1.818 (november)
- Focusgroepen & handelingsstrategieën

Vijf aspecten van sociale cohesie

Aspect	Indicatoren
1 Vertrouwen	<ul style="list-style-type: none">• Vertrouwen in instituties• Vertrouwen in medeburgers
2 Solidariteit	<ul style="list-style-type: none">• Onderlinge hulppatronen
3 Kwaliteit van buurtrelaties	<ul style="list-style-type: none">• Buurtcohesie
4 (On)veiligheid/leefbaarheid	<ul style="list-style-type: none">• Objectieve veiligheid: overlast• Subjectieve veiligheid• Leefbaarheid/spanningen/ overlast
5 Sentiment samenleving	<ul style="list-style-type: none">• Ontwikkelingen sociale media platformen

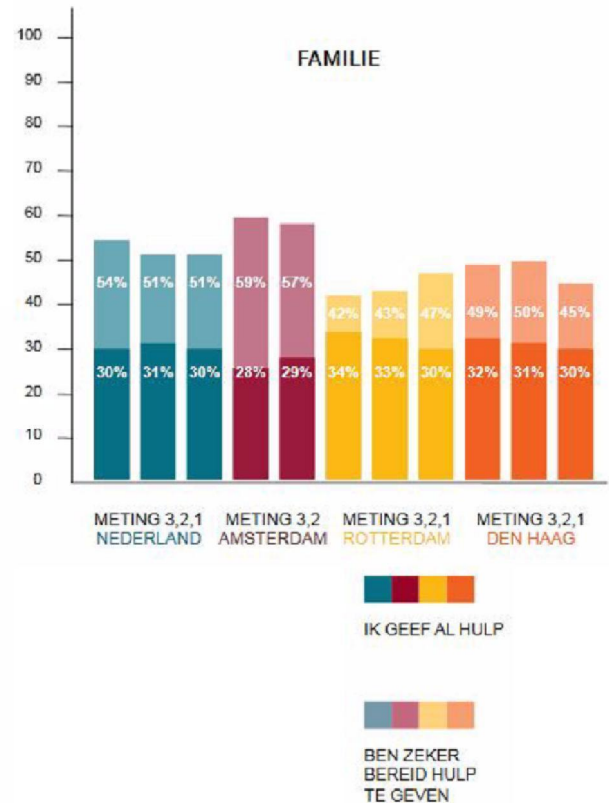
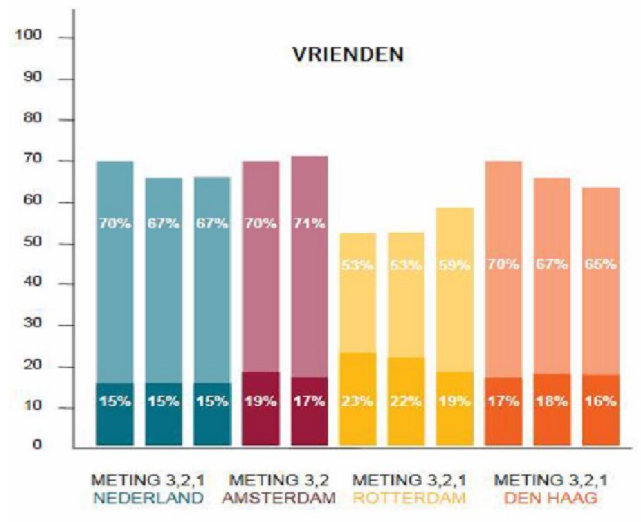
Vertrouwen

- Afnemend vertrouwen in instituties sinds april (Maatschappelijke impact van Covid-19)
- Vertrouwen in politiek gedaald, maar nog altijd hoger dan voor de crisis (SCP, COB 2020-4)

Onderlinge solidariteit

Solidariteit lijkt stabiel sinds begin van de Corona-pandemie

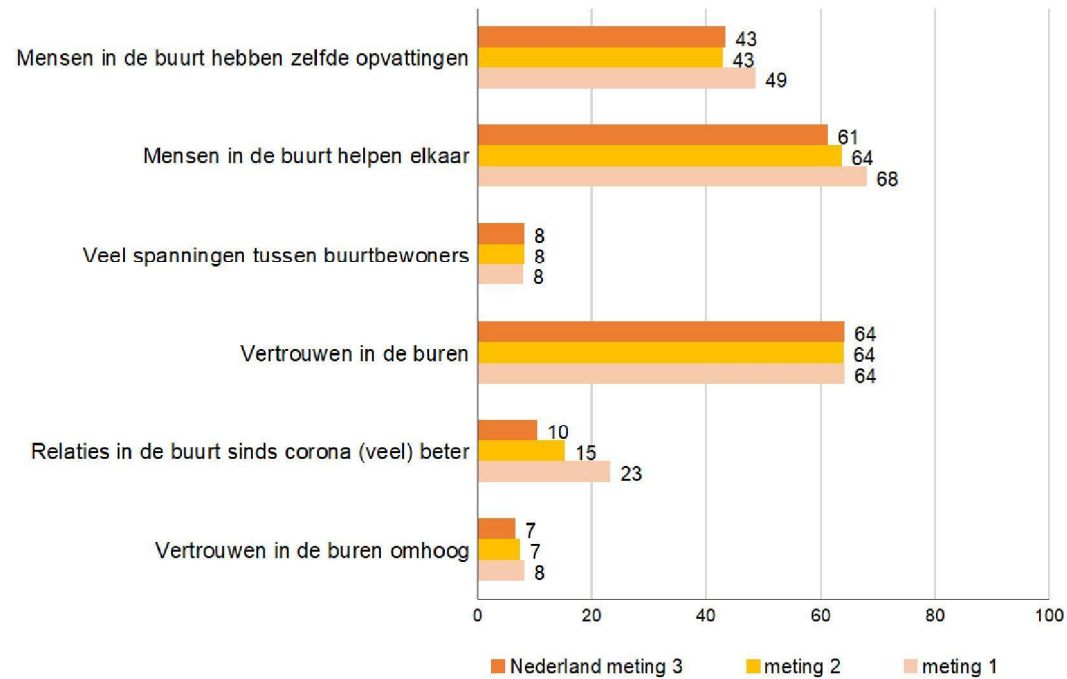

IK GEEF AL HULP

BEN ZEKER BEREID HULP TE GEVEN

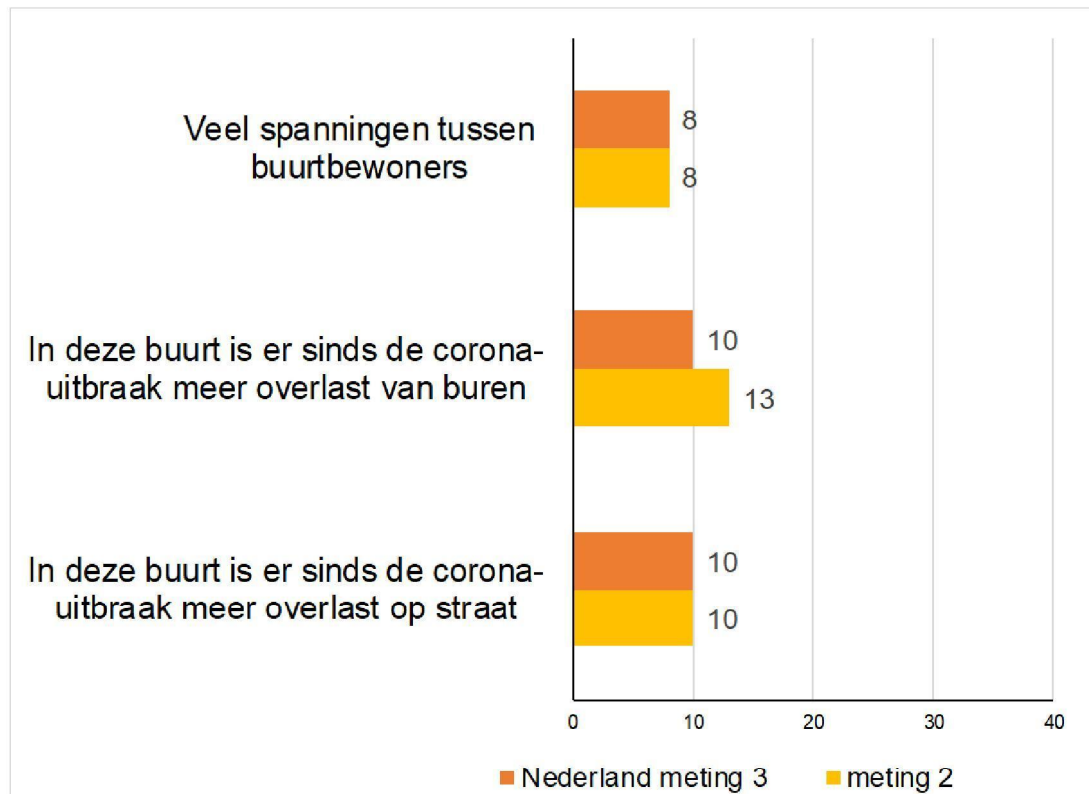
Kwaliteit van buurtrelaties

- Mensen in de buurt lijken elkaar wat minder vaak te helpen
- Vertrouwen in de buren is stabiel
- Een kleiner deel geeft aan dat de relaties in de buurt (veel) beter zijn geworden sinds Corona

Spanningen en overlast in de buurt

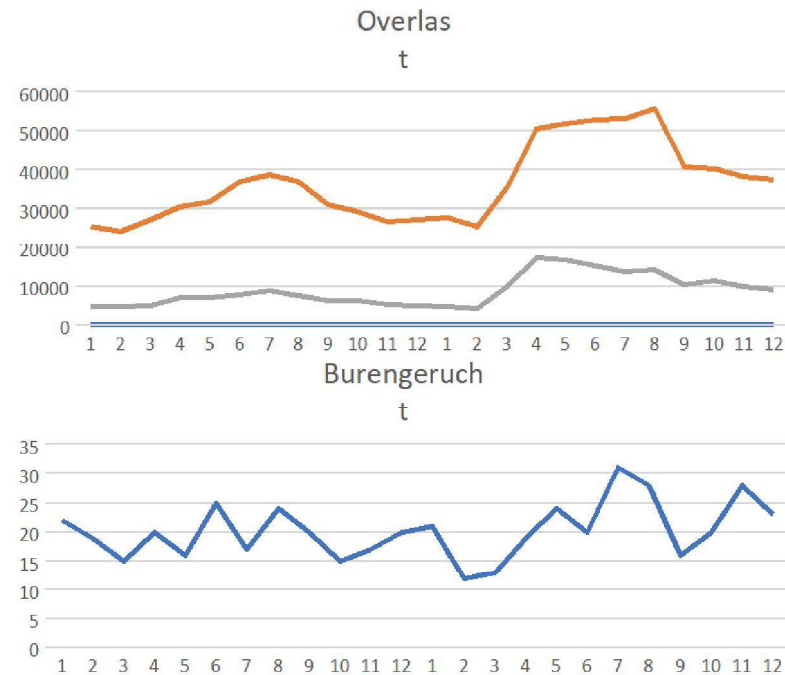
Heel Nederland % (helemaal) eens

(On)veiligheid

(Grote)
fluctuaties in
geregistreeerde
overlast en
burengerucht.

(Bron:data.
politie.nl)

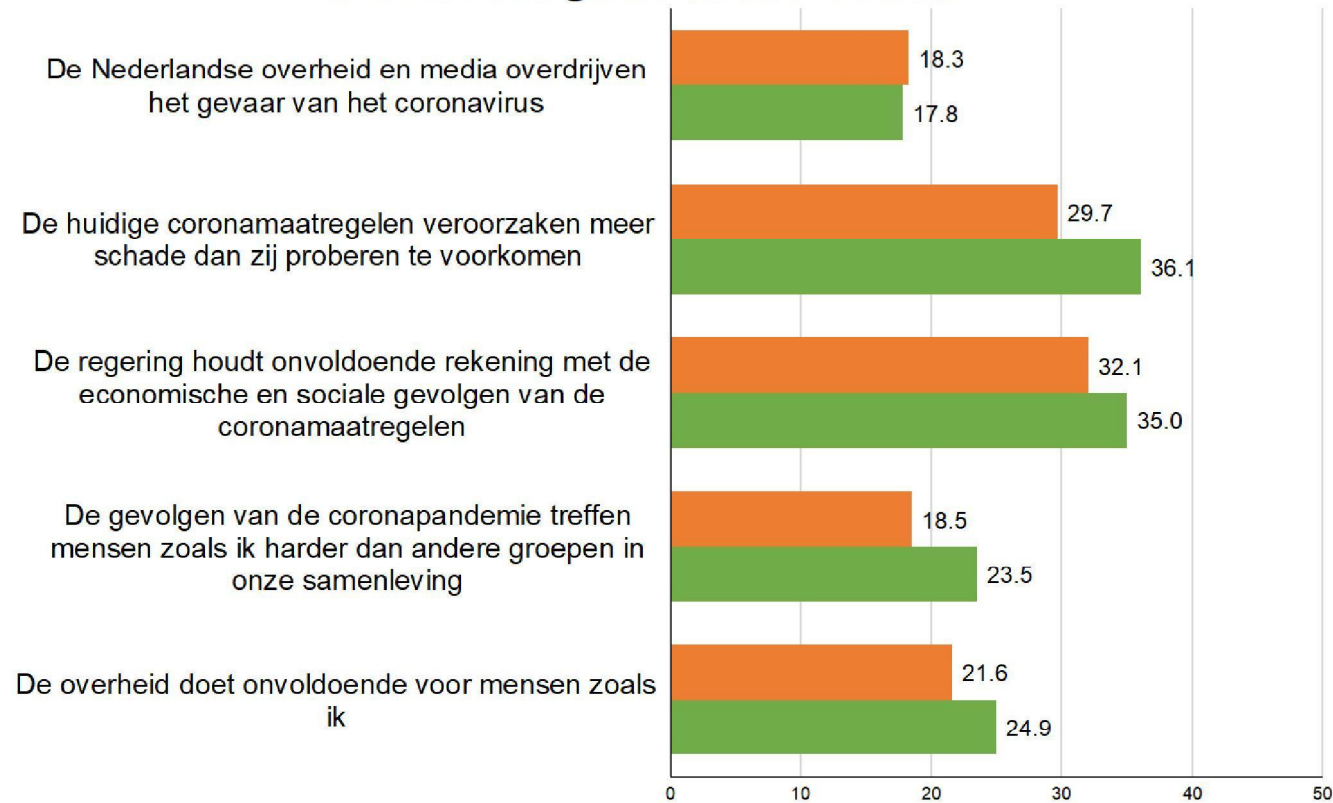

Spanningen en overlast in de buurt in de drie grote steden, % (helemaal) eens

	Veel spanningen tussen buurtbewoners		In deze buurt is er sinds de corona-uitbraak meer overlast van burens		In deze buurt is er sinds de corona- uitbraak meer overlast op straat	
	juli	november	juli	november	juli	november
Amsterdam	12	11	18	19	13	18
Noord, Zuidoost en Nieuw-west	15	16	20	21	16	25
Centrum, Zuid, West en Oost	10	8	18	18	12	15
Rotterdam	16	15	16	24	16	20
Charlois, Feyenoord en IJsselmonde	19	21	20	25	16	27
Centrum, Delfshaven, ov. Rotterdam	15	12	16	23	16	17
Den Haag	9	10	16	13	16	18
Centrum, Laak en Escamp	13	17	22	21	21	25
Loosduinen, Segbroek, Scheveningen, Haagse Hout etc.	6	4	12	9	14	12

Polarisatie

Onvrede over gevoerde coronabeleid

Polarisatie

1. Mensen met een laag inkomen, die slecht kunnen rondkomen en een lagere opleiding, hebben meer onvrede over het overheidsbeleid dan mensen met een hoog inkomen en een hogere opleiding.
2. Zelfstandigen zijn significant meer ontevreden over het overheidsbeleid dan werknemers in loondienst en gepensioneerden.
3. Mensen die minder sociale steun ontvangen of (indicator voor sociaal kapitaal) hebben meer onvrede met het overheidsbeleid hebben dan mensen die veel sociale steun ontvangen.

SCP -

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Sociaal en Cultureel Planbureau

Sociaal en Cultureel Planbureau

Een jaar met corona

Ontwikkelingen in de maatschappelijke
gevolgen van corona

Kansenongelijkheid en kwetsbare groepen en corona

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

@SCPonderzoek

Actualiteitencollege 8 maart 202

Maatschappelijke gevolgen van corona

> Thema's

- Onderwijs
- Arbeid
- inkomen
- Psychische gezondheid / welbevinden

LISS-Panel

- › Langlopende Internet Studies voor de Sociale wetenschappen
- › Online huishoudenpanel (5000 huishoudens, 16+)
- › Gebaseerd op kanssteekproef van huishoudens uit het bevolkingsregister (CBS)
- › 11 modules (arbeid, inkomen, onderwijs, contacten)
- › Dit onderzoek: 2015-2020 (dus voor-tijdens corona)
- › Extra metingen in juli 2020 en oktober 2020 (N=2000)

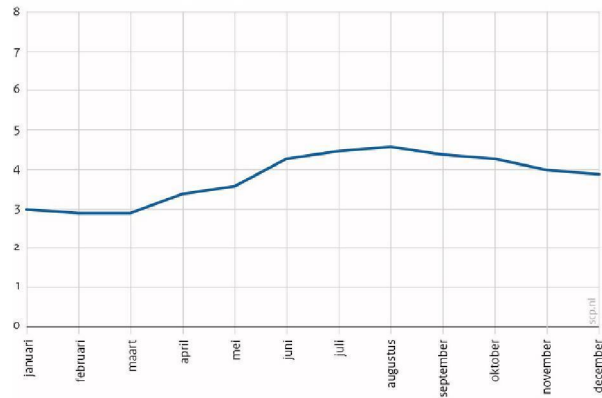
Onderwijs

- > Meerderheid leert thuis minder dan op school
 - ook achterstanden in sociale vaardigheden en burgerschapskennis
- > Kwetsbare kinderen/jongeren meeste achterstanden
 - scholensluiting
 - schrappen eindtoets
 - afnemen van de kansen op de arbeidsmarkt

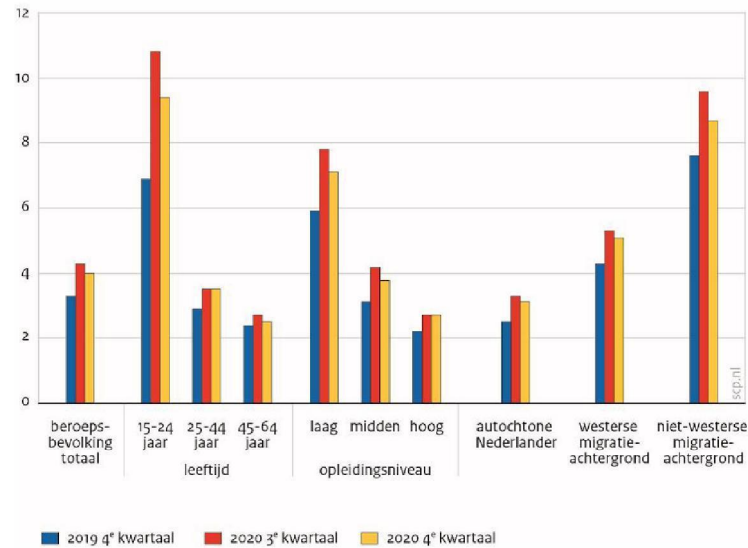

Werkloosheid naar achtergrondkenmerken, 2019-2020 (%)

Bron: CBS StatLine (EBB'20)

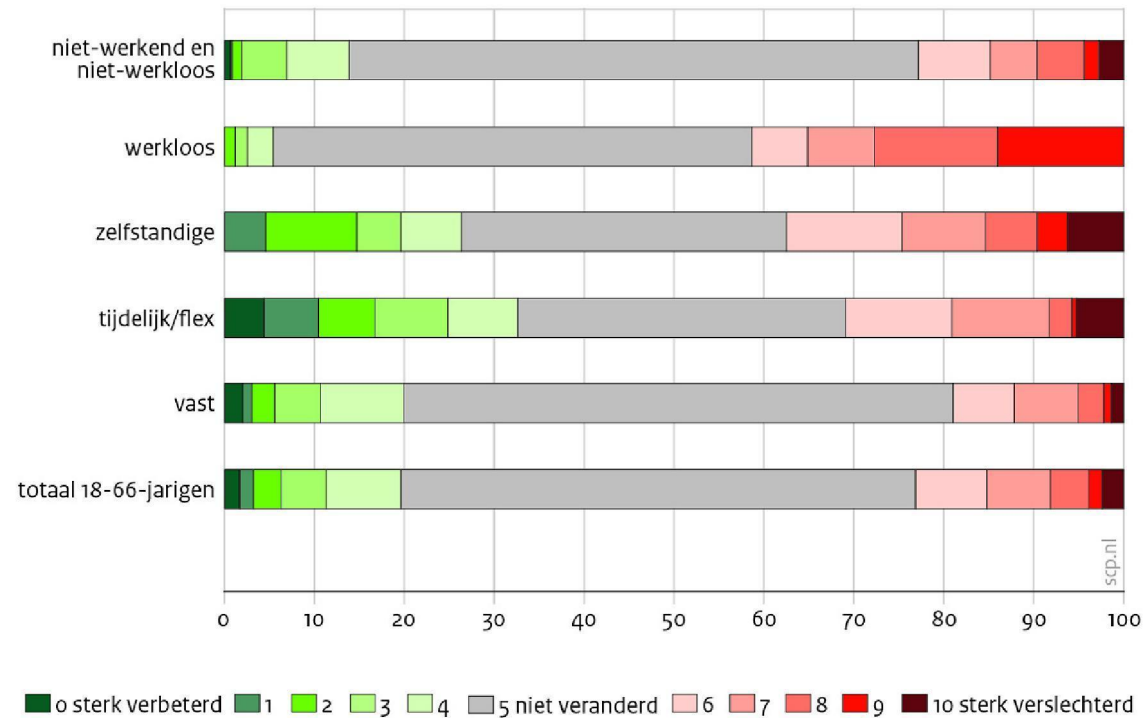

Bron: CBS StatLine (EBB'19-'20)

20/11

Verandering in huishoudensinkomen sinds begin 2020

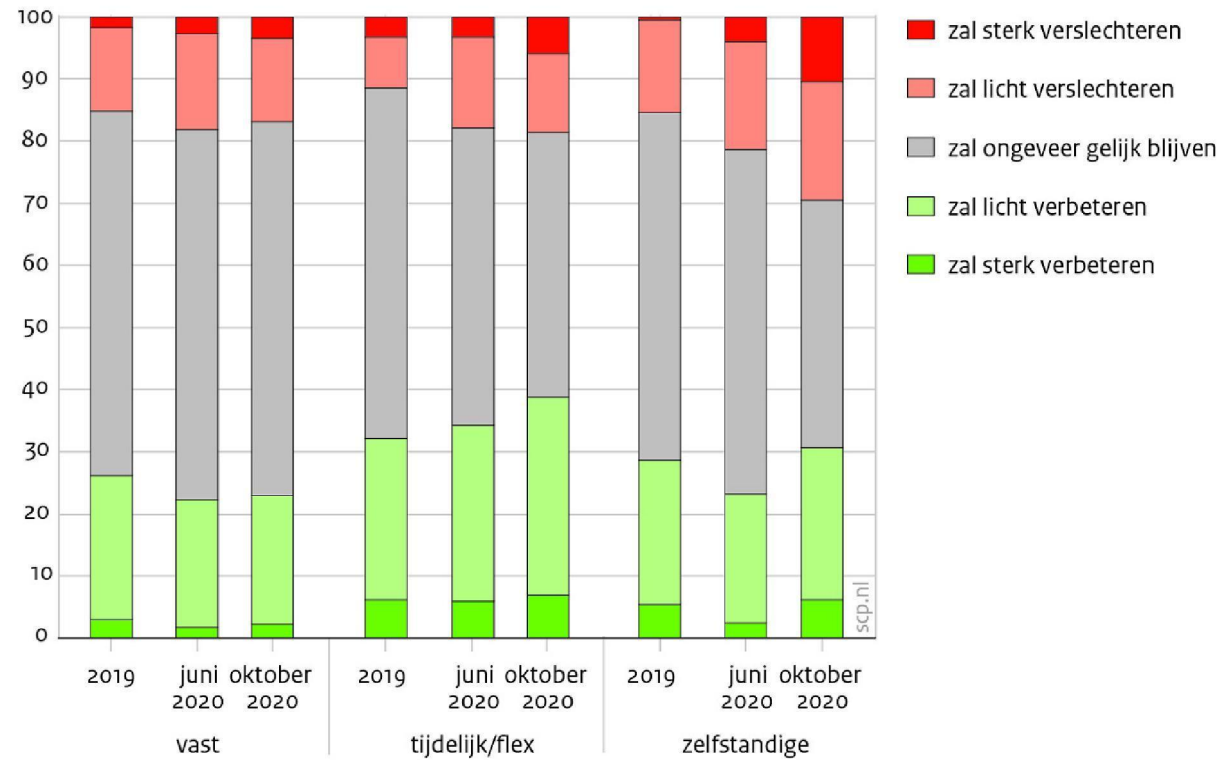

21/11

Bron: SCP (MEC 2020-oktober)

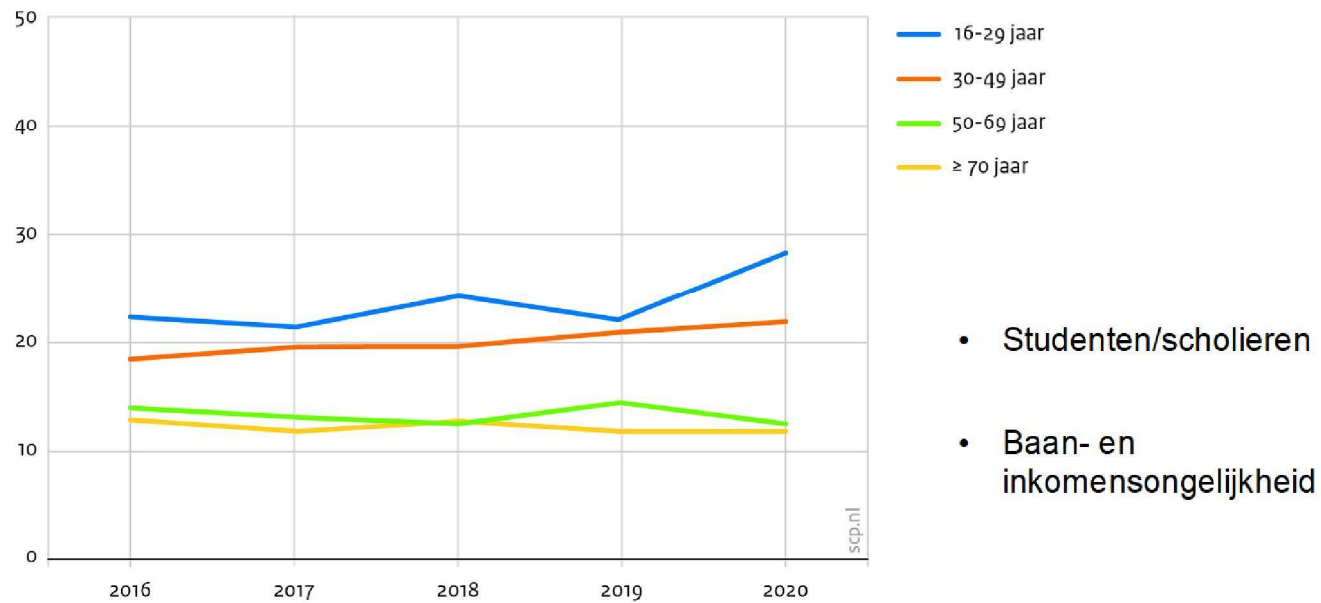
Verwachtingen financiële situatie naar dienstverband

Bron: CentERdata (LISS'19-'20) SCP-bewerking; SCP (MEC 2020-oktober)

Laag psychisch welbevinden naar leeftijd 2016-2020 (%)

Bron: CentERdata (LISS'16-'20), SCP-bewerking

Psychisch welbevinden en kwetsbare gezondheid

- › Risicogroep voor ernstig beloop corona
 - *"Ik voel me angstiger door de hoge aantal besmettingen en ben het liefst in ons eigen huis. Ook voelen we ons minder 'opa en oma' omdat de contacten bijna nihil zijn, omdat we beiden in de risicogroep zitten."*
(vrouw, 68, hbo, risicogroep)
- › Chronische corona klachten
- › Kwetsbare groepen

Conclusies

- › Veerkracht is groot: gevolgen voor welbevinden eind 2020 beperkt
- › Gevolgen voor kwetsbare groepen/kansenongelijkheid vergroot
 - Jongeren
 - Laagopgeleiden
 - Mensen met niet-westerse migratieachtergrond
 - Mensen met kwetsbare gezondheid
 - Zelfstandig ondernemers
 - Coronapatiënten met chronische klachten
- › Sommige gevolgen nog niet goed in beeld / zullen later blijken

Conclusies

- › Veerkracht is groot: gevolgen voor welbevinden eind 2020 beperkt
- › Gevolgen voor kwetsbare groepen/kansenongelijkheid vergroot
 - Jongeren
 - Laagopgeleiden
 - Mensen met niet-westerse migratieachtergrond
 - Mensen met kwetsbare gezondheid
 - Zelfstandig ondernemers
 - Coronapatiënten met chronische klachten
- › Sommige gevolgen nog niet goed in beeld / zullen later blijken

Bedankt voor
uw aandacht!

@SCPonderzoek

RIVM —

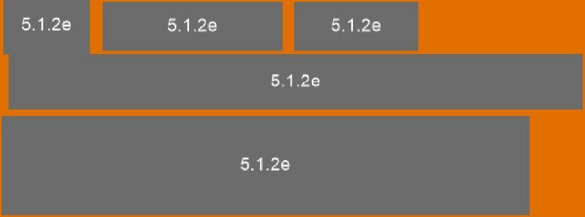
5.1.2e

5.1.2e

Covid 19 & Gedrag

draagvlak, naleving,
impact & vertrouwen

Maandag 8 maart 2021

RIVM Corona Gedragsunit *(sinds 20 maart 2020)*

Bijdragen aan de effectiviteit van Corona maatregelen, met gedragswetenschappelijke kennis & inzichten

- Vragenlijstonderzoek – Cohort / Trend (dashboard)
- Interviews & focusgroepen
- Praktijkbeschrijvingen
- Literatuuronderzoek
- Kennisintegratie > themarapportages & beleidssuggesties

Doel: gezonde bevolking – fysiek, sociaal en mentaal

Gedragsexpertiseteam RIVM als basis, met steun van:

- Onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad – 15 hoogleraren
- Expertteam psychometrische analyses (taskforce)
- Expertteam inspirerende voorbeelden (toetscommissie)
- Expertteam vaccinatiedeelname
- Expertteam gedrag & welbevinden i.o. – tbv gedragstoets

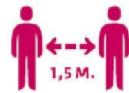

Gedrag: 4 groepen

hygiëne

contacten
beperken

Heb je klachten?

Blijf thuis.

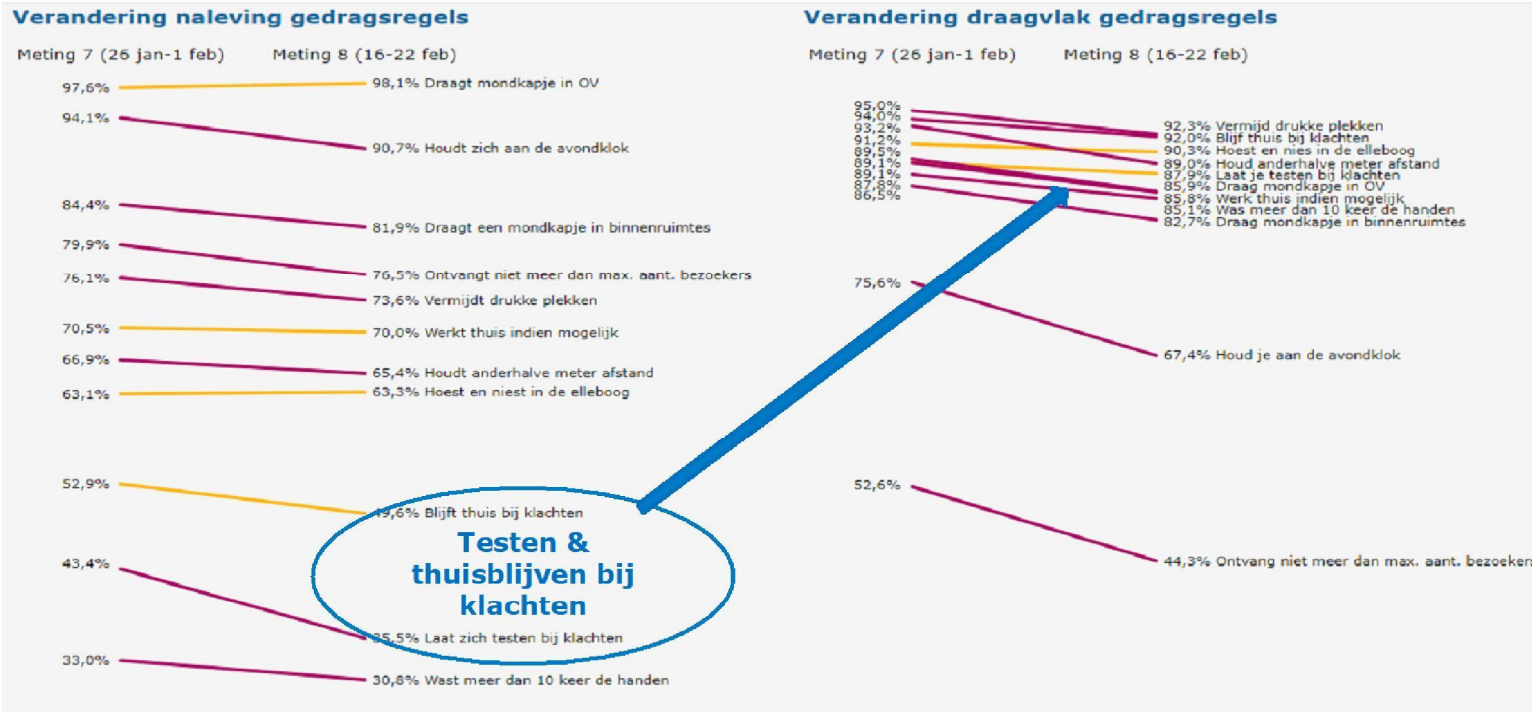
Laat je testen.

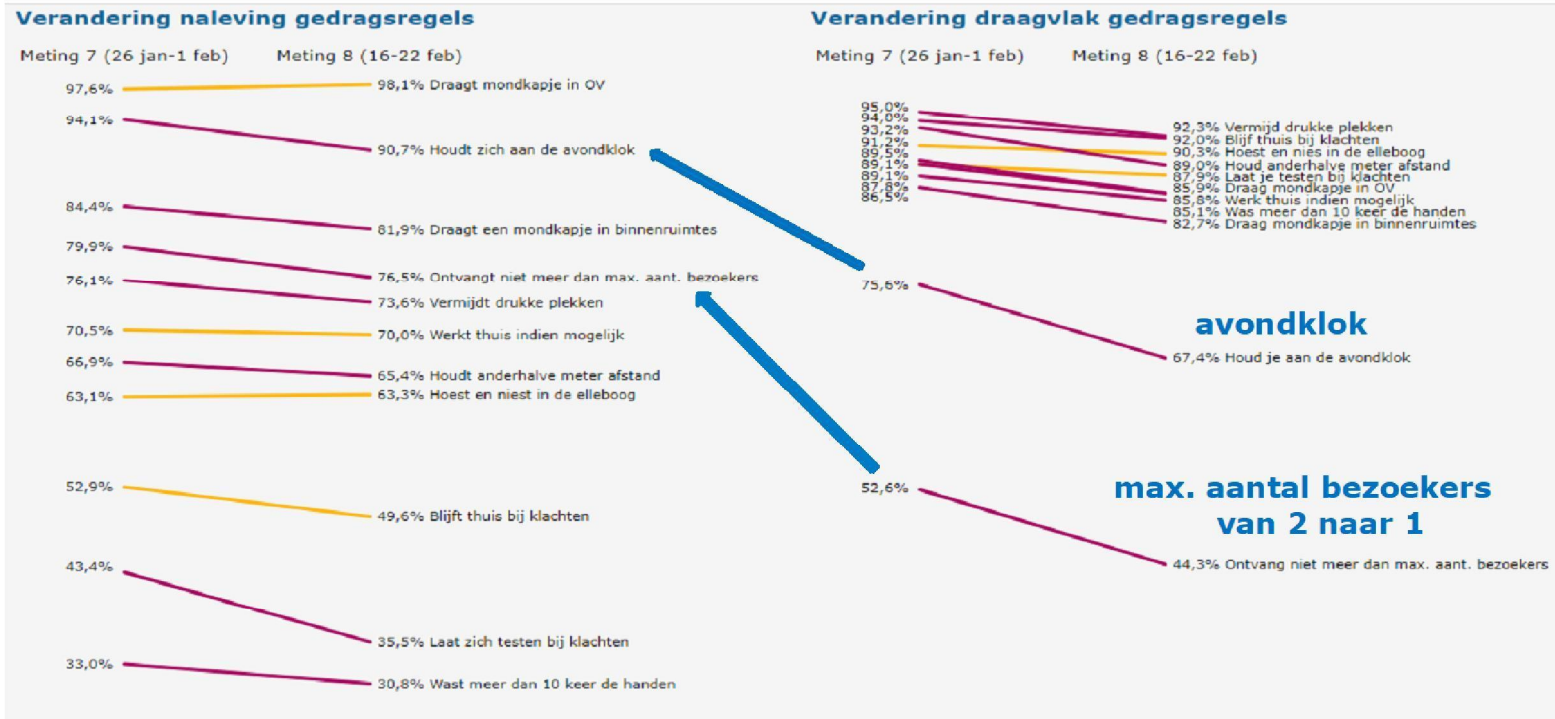
vanaf 1 juni

thuis blijven
& testen

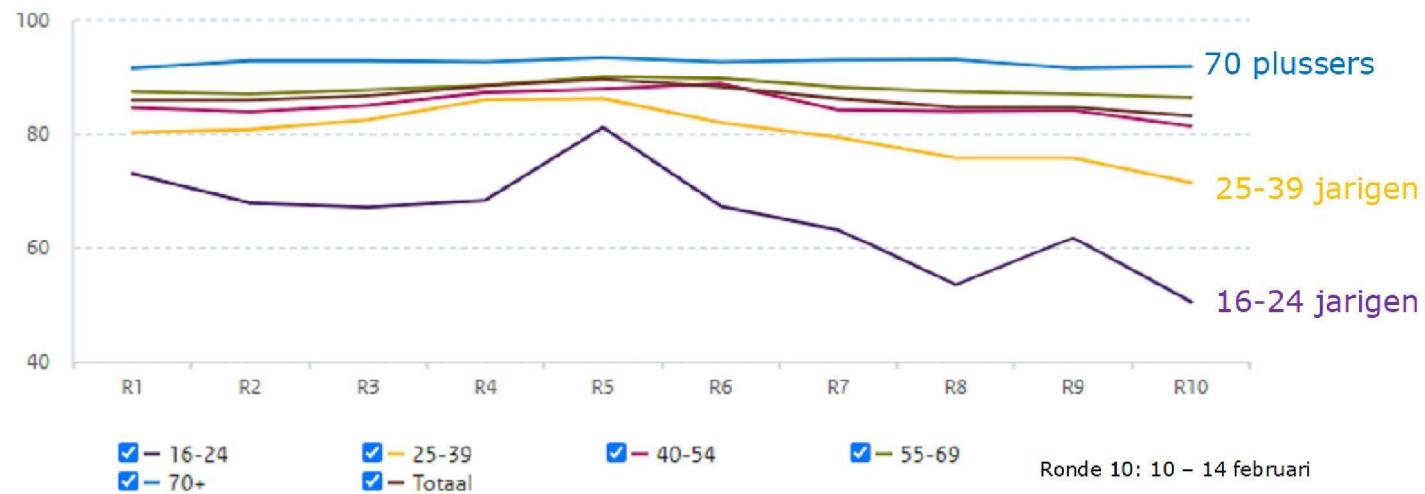
nieuwkomer
vaccineren

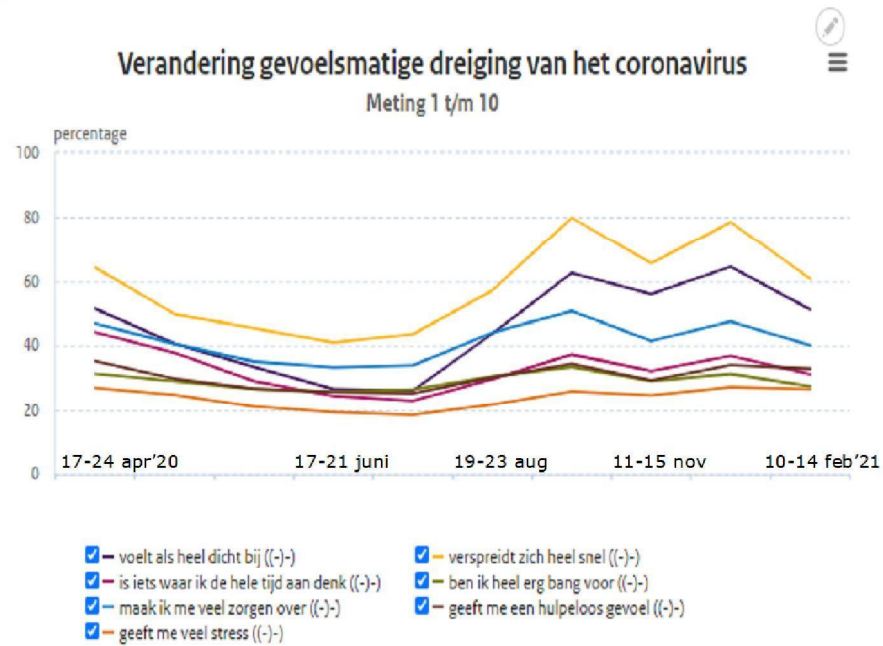
Impact: Psychische gezondheid van jongeren meest geraakt tijdens de pandemie

Bron: gedragsonderzoek RIVM & GGD'en

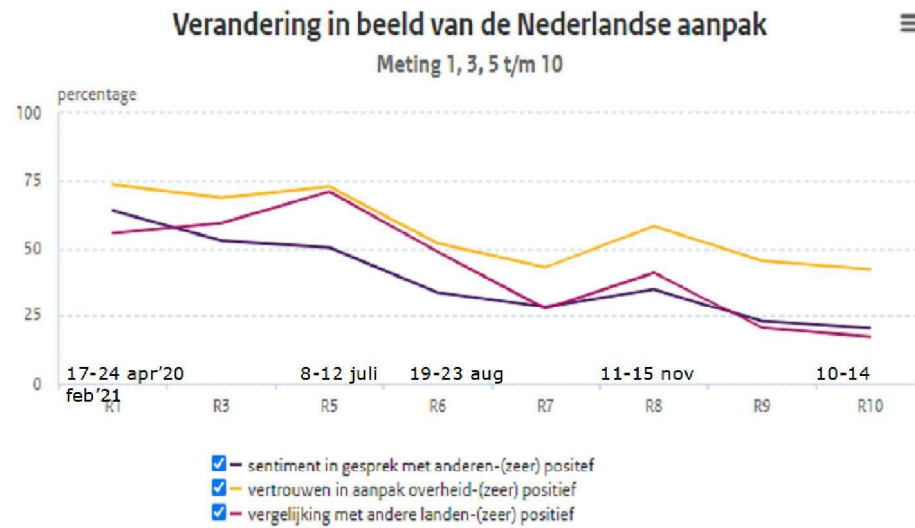

Ervaren dreiging

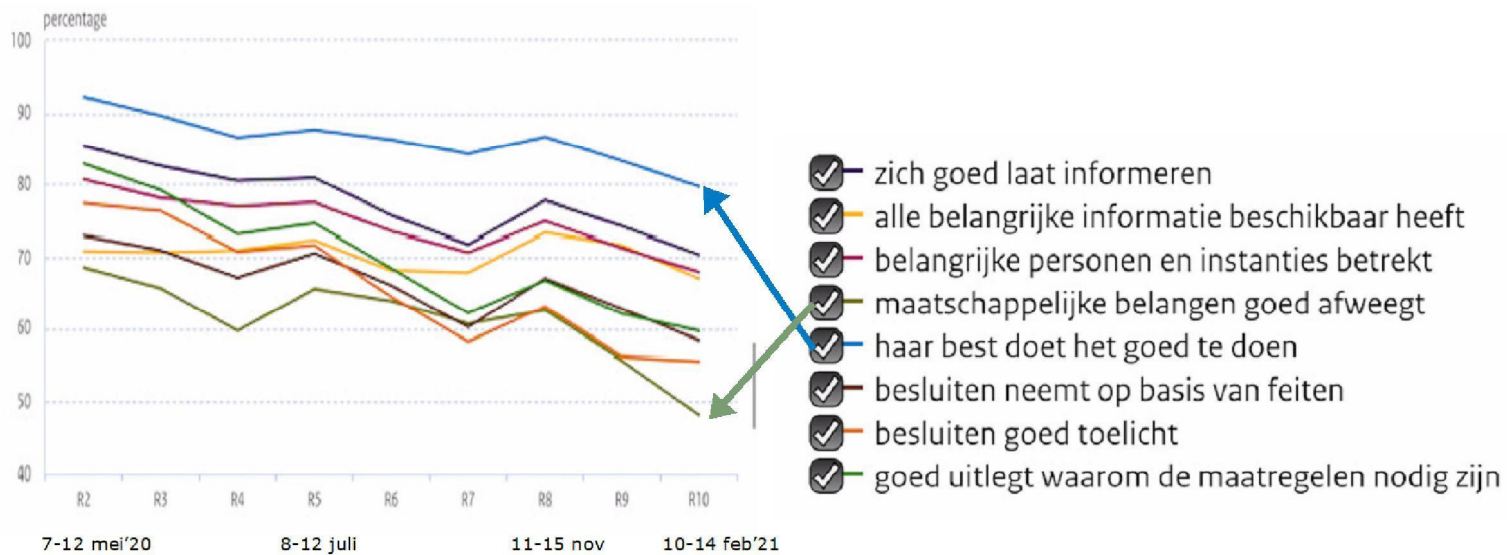

Vertrouwen in het beleid

Procedurele rechtvaardigheid

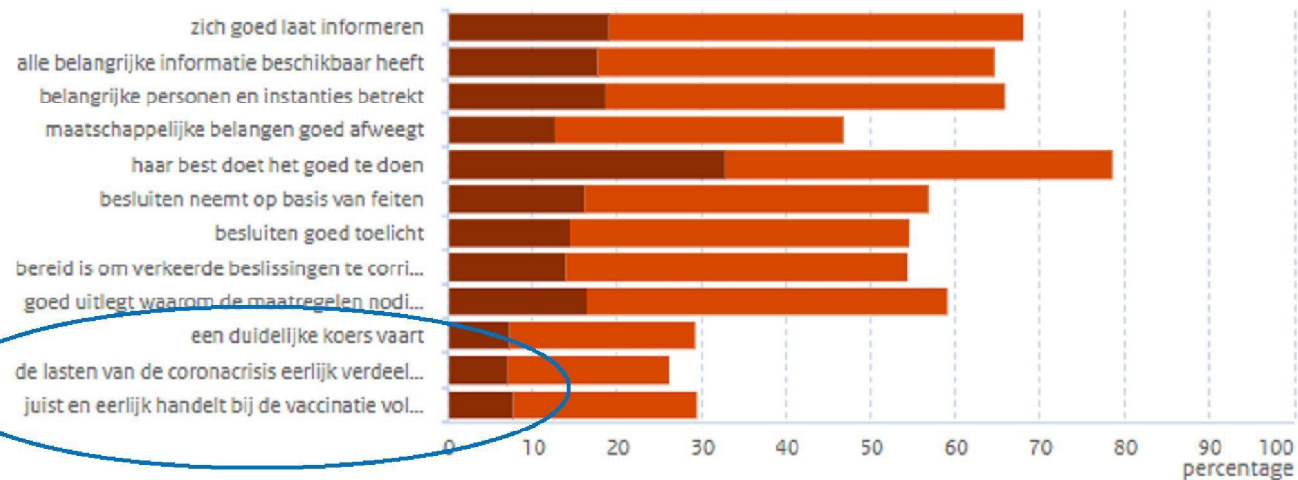

Bij het bepalen van de maatregelen denk ik dat de Nederlandse overheid

Meting 10, 10-14 februari

Helemaal mee eens
 Neutraal
 Helemaal mee oneens

Mee eens
 Mee oneens
 Weet ik niet

Kortom,

Naleving en draagvlak voor de meeste maatregelen hoog

- Draagvlak flink lager voor maatregelen die sociale contacten beperken
- Naleving kan beter voor handen wassen & testen/thuisblijven bij klachten

Lasten worden zwaarder, vooral voor jongeren (< 40)

Behoeftte aan duidelijke koers, perspectief, eerlijke verdeling van lusten & lasten

Tip: aanpassing van maatregelen die zwaar vallen opvangen met extra bevordering & ondersteuning van de basisgedragsregels

Contact en meer informatie

Mail ons op

5.1.2e

[@rivm.nl](mailto:5.1.2e@rivm.nl)

Meld je aan voor de Nieuwsbrief Corona & Gedrag

www.rivm.nl/abonneren/nieuwsbrief-corona-gedrag

Lees meer op

www.rivm.nl/gedragsonderzoek

**WAAROM
MOEILIK DOEN
ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

Capita selecta Corona Gedragsunit

Theoretisch kader preventiegedrag en welzijn:

[Basisdocument preventiegedrag en welzijn | RIVM](#)

Benutten van communicatie bij gedragsverandering & behoud:

[Communicatiemethoden voor ondersteunen gedrag | RIVM](#)

Waar is winst te behalen:

<https://www.rivm.nl/documenten/kijkend-naar-huidige-maatregelenpakket-waar-is-winst-te-behalen-in-naleving-en-hoe-dit>

Gedragsreflecties op maatregelenpakketten, zie oa:

<https://www.rivm.nl/documenten/4e-brief-gedragsreflecties>

Vele zandzakken nodig om deze dijk te dichten
→ multi-level, multi-interventie strategie ←

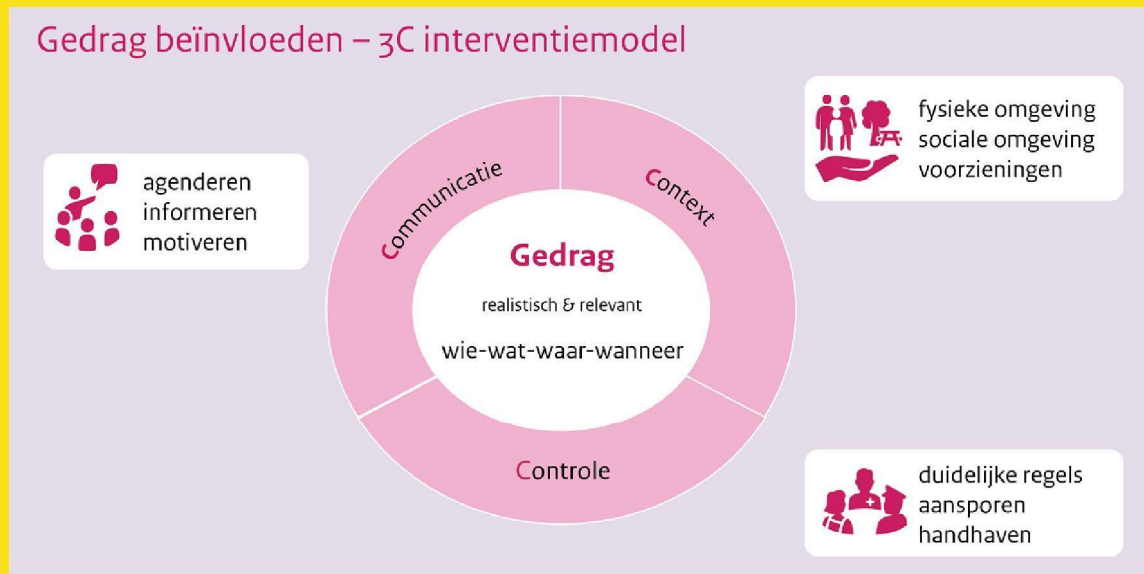

Gedrag kent vele determinanten

3C's ten behoeve van multi-level, multi-interventie strategie

RVS —

5.1.2e

5.1.2e

Dank voor uw aandacht